

Wiesław Kozielowicz¹

Zmiany w instytucji warunkowego skazania wprowadzone nowelą z dnia 20 lutego 2015 roku jako kolejna próba ograniczenia praktyki orzekania kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania

Streszczenie: Autor podejmuje temat blisko związany z aksjologią prawa karnego, ukazując w zarysie historycznym próby ustawowego ograniczenia orzekania przez sądy kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania. Tego rodzaju proces ma już ugruntowaną praktykę w polskim prawie karnym, stąd spojrzenie na obecne modyfikacje kodeksu karnego z uwzględnieniem wcześniejszych instrumentów służących minimalizowaniu probacji znacząco poszerza ocenę zasadności i skuteczności zmian. W konkluzji postawiono prognozę, że oczekiwana przez ustawodawcę reakcja w zakresie zmiany rodzajów orzekanych sankcji mimo wszystko może jednak nie nastąpić.

Słowa kluczowe: prawo karne, aksjologia prawa karnego, probacja, kara pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania, zarządzenie wykonania kary, praktyka stosowania prawa.

Changes in the institution of conditional conviction introduced by the amendment from 20th February 2015 as an attempt to limit the practice of conditional imprisonment penalty execution

Summary: The author takes the issue closely related to the axiology of penal code, showing a historic outline of all the statutory attempts taken to limit the execution of imprisonment penalty in a conditional mode. The process of limiting the practice is well established in Polish penalty system, thus looking at modern mod-

¹ Wiesław Kozielowicz – Sędzia Sądu Najwyższego.

ifications of the penal process in relation to the previous regulations significantly increases the evaluation of the need and effectiveness of introducing the changes. In the conclusion a prognosis has been made that the reaction expected by the legislator in terms of the change of sentences may not occur.

Key words: criminal law, axiology of criminal law, probation, penalty of deprivation of liberty with stay of the execution, an order of execution of sentence, practice application of law.

W uzasadnieniu projektu noweli k.k. z dnia 20 lutego 2015 r. podnoszono, że w orzecznictwie sądowym „nadużywana jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania – stanowi ona bowiem 60% konkluzji procesowych. Najczęściej jest ona orzekana w postaci czystej probacji, czyli wyłącznie zagrożenia, że w przypadku kolejnego naruszenia porządku prawnego (oczywiście w zależności od stopnia tego naruszenia) nastąpi zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności. Co więcej, przepisy zezwalają na wielokrotne orzekanie tego rodzaju kary, a do nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z września 2013 r. dobrowolne poddanie się karze premiowało takie orzeczenie nawet w przypadku osób, wobec których można było podejrzewać, że ponownie popełnią kolejne przestępstwa. W konsekwencji tego stanu wobec ok. 400 000 osób orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania dwu- i trzykrotnie. Statystyka wskazuje, że są osoby mające na koncie ponad 20 wyroków skazujących z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności. Osób, które były skazane 8 i więcej razy na taką karę, było w sierpniu 2012 r. 667”. Wskazywano, że „mimo dość czytelnej aksjologii Kodeksu karnego, sądy nie sięgają dostatecznie często po tzw. kary wolnościowe (grzywnę i karę ograniczenia wolności). Orzekając karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem, sąd, kierując się zresztą określoną linią orzecniczą Sądu Najwyższego, ustala rozmiar pozbawienia wolności znacznie wyżej, niż gdyby orzekał tę karę bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Jest to praktyka całkowicie niespójna z wynikającym z art. 32 k.k. stanowiskiem, że kara pozbawienia wolności jest karą tego samego rodzaju, bez względu na to, czy stosowano warunkowe zawieszenie jej wykonania, czy też nie. Taka praktyka jest jednym z istotnych źródeł tak znacznego przepełnienia więzień. Wynika z niej bowiem, że zarządza się wykonanie kar pozbawienia wolności w rozmiarze nieadekwatnym do ciężaru popełnionego przestępstwa i do stopnia zawinienia. W odbiorze społecznym, w tym również u skazanych, kara pozbawienia wolności z warunkowym zawie-

szeniem jej wykonania jest przy tym postrzegana jako fikcyjna dolegliwość, stąd cel probacyjny nie jest przez nią realnie realizowany”².

Nie jest to nic nowego, gdyż w Polsce od dziesięcioleci, posiłkując się różnymi metodami próbuje się ograniczyć ilość orzekanych kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Instytucja ta na obszarze ziem byłego zaboru rosyjskiego (tzw. Królestwo kongresowe) została wprowadzona przepisami przechodnimi do Kodeksu karnego rosyjskiego z 1903 r. Przewidywały one, że „gdy względem osoby, która nigdy nie była skazana na jakąkolwiek karę pozbawienia wolności za zbrodnię lub występki, orzeczone będzie kara zamknięcia w więzieniu lub osadzenie w areszcie, nie przekraczająca sześciu miesięcy, sąd mocen będzie zarządzić w wyroku zawieszenie wykonania kary na okres oznaczony, by dać skazanemu możliwość zasłużenia na odpuszczenie kary przez dobre sprawowanie się. Przy zbrodni lub występku czasokres będzie najmniej dwuletni, a najwyżej pięcioletni; przy wykroczeniach zaś – najmniej jednoroczny, a najwyżej dwuletni” (art. 19). Z kolei art. 20 głosił: „Zawieszenie kary będzie dopuszczalne tylko, gdy sprawca zasługuje na szczególne względy wobec okoliczności czynu i swego życia poprzedniego, i gdy spodziewać się można, że się będzie w przyszłości dobrze sprawował; przy orzeczeniu należy brać pod uwagę również pobudki czynu, czas, który upłynął od jego popełnienia, i sprawowanie się winnego po dokonaniu czynu, a zwłaszcza czy starał się naprawić wyrządzoną krzywdę. Zawieszenie kary winno być głównie stosowane do skazanych nieletnich, może jednak być udzielane również skazanym dorosłym”³. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślano, że w art. 20 przepisów przechodnich „mieści się domniemana przestroga ustawodawcy, że gdy wobec nieletniego zawieszenie kary stosowane może być dość szeroko, to wobec dorosłych czynić to należy z większą oględnością, to jest z baczным rozważeniem zachodzących po temu pobudek szczególnych”. Stwierdzano też, że zawieszenie wykonania kary jest pozostawionym do wyłącznego uznania sądu nadzwyczajnym środkiem ulżenia losu winowajców, skutkiem czego niezastosowanie tego środka nie wymaga osobnego umotywowania i nie może być przedmiotem kasacji⁴. Kodeks karny z 1932 r. w art. 61 stanowił, że sąd może orzec warunkowe zawieszenie kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 2 lat na okres próby od 2 do 5 lat. Instytucję tę stosuje się według k.k.

² Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny o niektórych innych ustaw, druk nr 2393 Sejmu VII kadencji .

³ A. Mogielnicki, E. Rappaport, *Ustawy karne tymczasowo obowiązujące na obszarze byłego zaboru rosyjskiego*, Warszawa 1923, s. 636.

⁴ OSNK 1918, poz. 27, OSNK 1921, poz. 25.

z 1932 r. do osoby, co do której – ze względu na jej charakter, okoliczności towarzyszące popełnieniu przestępstwa, zachowaniu się po jego popełnieniu – przypuszczać należy, że pomimo niewykonania kary nie popełni nowego przestępstwa. Wykluczone było warunkowe zawieszenie wykonania kary wobec recydywistów. Profesor Juliusz Makarewicz podkreślał, że k.k. z 1932 r. zawęził swobodę sędziów w zakresie nadzwyczajnego złagodzenia kary, ale znacznie ją rozszerzył odnośnie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Jak pisał, cyt. „myśl przewodnia, przyświecająca takiemu postawieniu kwestii, jest jasna; lepiej ażeby nadużywano warunkowego zawieszenia kary, niż ażeby nadużywano krótkotrwałych kar pozbawienia wolności. Kto innego jest zdania, ten nie zna demoralizujących następstw krótkotrwałego pobytu w naszych czy innych domach kary”⁵. Sąd Najwyższy w tamtym czasie podkreślał, że warunkowe zawieszenie kary nie może być rozpatrywane pod kątem widzenia „dobrodziejstwa”, nie jest to ani „dobrodziejstwo”, ani nawet nie może być przyrównane do sędziowskiego prawa darowania kary. Jest to środek prewencji specjalnej, którego zastosowanie podyktowane jest względami celowości. Nie ma bowiem potrzeby stosowania kary, jeśli jest nadzieja, że przestępca sam się poprawi. Rzecz polega na tym, czy okoliczności sprawy, charakter przestępcy, jego zachowanie się po popełnieniu przestępstwa itd., dają rękojmię, a przynajmniej stwarzają prawdopodobieństwo, że sama groźba wykonania wyroku powstrzyma przestępcę od popełnienia nowego przestępstwa⁶. Wskazywano, że popełnienie przestępstwa w okresie warunkowego zawieszenia kary, nie czyni samo przez się niedopuszczalnym ponownego jej zawieszenia, chyba, że zachodzi przypadek recydywy z art. 60 k.k. z 1932 r.⁷ Jak wynikało z danych statystycznych sądy bardzo często orzekały karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Przykładowo karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania orzeczono w: 1934 r. – 39,04%, 1935 r. – 40,44%, 1936 r. – 38,52%, 1937 r. – 47,20%⁸. Linia orzecnicza Sądu Najwyższego, jeśli chodzi o stosowanie instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary, uległa zmianie w rzeczywistości ustrojowej po 1945 r. Przede wszystkim w postanowieniu Składu Siedmiu Sędziów tego Sądu z dnia 27 lutego 1948 r., K 1996/47, które wpisano do księgi zasad prawnych (przewodniczącym składu i zarazem sprawozdawcą był Prezes Izby

⁵ J. Makarewicz, *Czy nowelizować Kodeks karny?*, „Głos Sądownictwa” 1938, nr 3, s. 189.

⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 1938 r., III K 2664/37, OSNK 1938, z. 8, poz. 203.

⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1935 r., III K 1009/35, OSNK 1936, z. 4, poz. 138.

⁸ Dane z roczników statystycznych za wymienione lata.

Karnej Emil Rappaport), podkreślono, że sądy w okresie międzywojennym jak i w okresie powojennym, korzystały i korzystają z prawa zawieszenia kary, na mocy przepisu art. 61 k.k. z 1932 r., w tak bardzo szerokiej mierze, co wywołuje w społeczeństwie wrażenie bezkarności wielu popełnionych, szczególnie po raz pierwszy, przestępstw i szkodzi celowej represji karnej, zwłaszcza obecnie, gdy przestępczość powojenna szerzy się w sposób zastraszający. Uznano, że orzecznictwo Sądu Najwyższego, z lat międzywojennych odnośnie wykładni art. 61 k.k. z 1932 r. wymaga zasadniczego zrewidowania. Podkreślano, że sąd może przy wykładni tego przepisu kierować się prewencją generalną, gdyż subiektywna wina sprawcy przestępstwa „szerzącego się nagminnie”, na danym terytorium, jest większa, skoro zdaje on sobie sprawę z masowości zjawiska, potęgującego niebezpieczeństwo jego czynu. Stwierdzono też, że zastosowanie kary jest normą represyjną, niezastosowanie zaś jej – w postaci zawieszenia wykonania kary – jest wyjątkiem od represyjnej reguły, uwzględnianym jako specyficzny środek polityki kryminalnej – ekonomii penitencjarnej – zarówno w interesie oskarżonej jednostki jak i ogółu. Taki środek celowy zawsze wymaga uzasadnienia przez sądy, że wzięto należycie pod uwagę i zasadnicze ramy (§ 1), i szczególne warunki (§ 2), wskazane w art. 61 k.k. z 1932 r.⁹

Z kolei w wyroku z dnia 27 listopada 1957 r., III K 589/57, wyrażono pogląd, iż skoro sąd doszedł do wniosku, iż należy wykonanie kary zawiesić, to wniosek ten mógł wpłynąć na ustalenie wymiaru ulegającej zawieszeniu kary, gdyż sąd mógł np. dlatego właśnie zwiększyć wymiar pozbawienia wolności, że zamierzał wykonanie kary zawiesić i że przez wyższy wymiar kary chciał wpłynąć na skazanego, aby nowego przestępstwa nie popełnił¹⁰. Przypomnieć w tym miejscu należy, że w latach 1949–1989 polskie ustawodawstwo znało instytucję wytycznych w zakresie wykładni prawa i praktyki sądowej. Art. 28 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 11, poz. 54) stanowił, że wydawane przez Sąd Najwyższy wytyczne miały na celu zapewnienie prawidłowego stosowania prawa oraz jednolitości orzecznictwa wszystkich sądów. Naruszenie wytycznych mogło stanowić podstawę uchylenia lub zmiany orzeczenia. Niejednokrotnie wydawane przez Sąd Najwyższy wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej głęboko ingerowały w decyzje niezawisłych sądów dotyczących wymiaru kary. Kwestia warunkowego zawieszenia kary była między innymi przedmiotem uchwały składu całej Izby Karnej z dnia 16 października 1957 r., zawierającej wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie prawidłowego orzekania kar przez sądy. Wskazywano w tej

⁹ Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karnej 1948, z. 2, poz. 30.

¹⁰ Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej 1958, z. 5, poz. 7.

uchwale, że przy stosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary sądy powinny mieć na uwadze, że przepis art. 61 k.k. z 1932 r., zgodnie z jego treścią, może być stosowany jedynie w takich przypadkach, gdy ze względu na charakter sprawcy nie należącego do osób wymienionych w art. 60 k.k. z 1932 r., okoliczności towarzyszące popełnieniu przestępstwa i zachowanie się sprawcy po jego dokonaniu można zasadnie przypuszczać, że pomimo niewykonania kary nie popełni on nowego przestępstwa. Tymczasem sądy, stosując warunkowe zawieszenie wykonania kary, wysuwają dość często jako jedyny motyw zastosowania tego dobrodziejstwa np. dotychczasową niekaralność sprawcy, pomimo że okoliczność ta, jak już o tym była mowa, sama przez się nie powinna stanowić dostatecznej podstawy do zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary. Przy stosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary sądy powinny nadto rozważać zawsze celowość nałożenia na skazanego obowiązku całkowitego lub częściowego wynagrodzenia szkody wyrządzonej przypisanym mu przestępstwem. Przepis bowiem art. 62 § 2 k.k. z 1932 r., który w praktyce niemal zupełnie wyszedł z użycia, stanowi skuteczny środek w zakresie racjonalnej polityki kryminalnej w tych wszystkich przypadkach, gdy stosunki gospodarcze oskarżonego, któremu zawieszono warunkowo wykonanie kary, pozwalają na całkowite lub częściowe wynagrodzenie szkody wyrządzonej przypisanym mu przestępstwem.

Kolejnym instrumentem, który w przeszłości (lata 1949–1996) pozwalał Sądowi Najwyższemu na głęboką ingerencję w sferę wymiaru kary w konkretnych sprawach była instytucja rewizji nadzwyczajnej. Wprowadzając tę instytucję do polskiego procesu karnego ustawodawca przyznał prawo do jej wniesienia najpierw tylko Pierwszemu Prokuratorowi Sądu Najwyższego (art. 416 k.p.k. z 1928 r., w brzemieniu nadanym przez ustawę z dnia 27 kwietnia 1949 r., Dz.U. Nr 32, poz. 238). Kolejna nowelizacja k.p.k. z 1928 r., dokonana ustawą z dnia 20 lipca 1950 r., Dz.U. Nr 38, poz. 348, rozciągała to uprawnienie także na Ministra Sprawiedliwości i Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Według art. 463 § 1 k.p.k. z 1969 r. rewizję nadzwyczajną można było wnieść od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie sądowe. Do postępowania w trybie rewizji nadzwyczajnej stosowano odpowiednio przepisy o postępowaniu rewizyjnym przed Sądem Najwyższym. W trybie nadzwyczajnej rewizji niejednokrotnie Sąd Najwyższy zmieniał zaskarżone wyroki i uchylał warunkowe zawieszenie kary pozbawienia wolności. Podnoszono np., że przestępstwa drogowe, a zwłaszcza popełnione w stanie nietrzeźwym, są zjawiskiem na tyle częstym, że z tego względu, a także z uwagi na poważne szkody nimi powodowane, muszą być uznane za zjawisko wysoce szkodliwe społecznie i o znacznym stopniu społecznego niebezpieczeństwa. Te okoliczności oce-

niane w płaszczyźnie społecznego oddziaływania kar (art. 73 § 2 k.k. z 1969 r.) przemawiają przeciwko stosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary, zwłaszcza wtedy, gdy przestępstwo popełnione zostanie przez nietrzeźwego sprawcę i przez naruszenie podstawowych zasad bezpieczeństwa w ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych¹¹. Akcentowano, iż stosowanie instytucji warunkowego zawieszenia kary z art. 73 k.k. z 1969 r. uzależnione jest od uwzględnienia przesłanki podmiotowej i przedmiotowej. W każdym bowiem przypadku pozytywnej prognozy kryminologicznej sprawcy czynu przestępnego sąd powinien baczyć, aby w konkretnej sprawie do stosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stały na przeszkodzie względy na społeczne oddziaływanie kary. Powyższa dyrektywa nakłada na sąd obowiązek należytego, w myśl przepisu art. 372 § 2 k.p.k. z 1969 r., uzasadnienia w wyroku orzeczenia dotyczącego warunkowego zawieszenia wykonania wymierzonej kary wyraźnie wskazać, że dodatnia prognoza społeczna sprawcy przemawiała w konkretnej sprawie za warunkowym jego skazaniem, a względy na społeczne oddziaływanie kary nie stały temu na przeszkodzie¹².

Podjęmowane działania nie spowodowały zmniejszenia liczby kar pozbawienia wolności orzekanych z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Jak podaje M. Leonieni kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary w latach 1946–1971 w stosunku do ogólnej liczby orzeczonych kar pozbawienia wolności stanowiły średnio 50,2%¹³. W roku 1981 ten odsetek, ale liczony w stosunku do wszystkich skazań wyniósł 44,7%¹⁴. W roku 1985 r. przyjęto radykalne rozwiązanie, gdyż ustawą z dnia 10 maja 1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej wprowadzono zakaz stosowania zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wobec sprawców przestępstw określonych w:

1. art. 9 tej ustawy, chyba że szkoda wyrządzona przestępstwem została naprawiona w całości, a wyjątkowy, szczególnie uzasadniony wypadek przemawia za warunkowym zawieszeniem wykonania kary,
2. art. 145 § 3 w związku z art. 145 § 2 k.k. z 1969 r.,
3. art. 155 § 1, art. 157 § 1 w związku z art. 156 § 1, art. 157 § 2, art. 158 § 2 i 3, art. 159 i 168 § 1 k.k. z 1969 r. – popełnionych w stanie nietrzeźwości,

¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 1972 r., V KRN 376/72, LEX nr 64043.

¹² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 1975 r., IV KRN 13/75, LEX nr 21675.

¹³ M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym (analiza ustaw i praktyki sądowej)*, Warszawa 1974, s. 353.

¹⁴ *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, s. 67.

4. art. 239, 241 § 1–3 i art. 242 k.k. z 1969 r., chyba że zachodzą okoliczności przewidziane w art. 243 k.k. z 1969 r.,
5. art. 202 § 1, art. 208, 209, 211, 214 § 2 i art. 215 k.k. z 1969 r., chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w pkt. 1,
6. art. 212 § 1 i 2 k.k. z 1969 r., jeżeli przestępstwem została wyrządzona szkoda w mieniu należącym do przewoźnika będącego jednostką gospodarki uspołecznionej lub w mieniu powierzonym mu do przewozu, chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w pkt. 1,
7. art. 221 § 4 i art. 223 § 3 k.k. z 1969 r. oraz art. 1 ust 5, art. 2 ust. 2 i art. 4 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o zwalczaniu spekulacji (Dz.U. z 1982 r. Nr 36, poz. 243 z późn. zm.),
8. art. 3–5, art. 6 ust. 1, art. 7 i art. 8 ustawy z dnia 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu (Dz.U. Nr 27, poz. 169).

Powyższe ograniczenia spowodowały, że w okresie obowiązywania tej ustawy (obowiązywała od 1 lipca 1985 r. do 30 czerwca 1988 r.), nastąpił znaczący spadek liczby kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania orzeczonych za wyżej wymienione przestępstwa. Takie orzeczenia liczone w stosunku do wszystkich skazań stanowiły w 1986 r. – 30,1%, a w 1987 r. 30,2%¹⁵.

W okresie zmian ustrojowych lat 1989–1990 r. nastąpiło istotne zwiększenie liczby skazań na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania liczonych w stosunku do ogółu skazań (w 1989 r. – 43,9%, w 1990 r. – 48,8%)¹⁶. Zjawisko to uległo nasileniu po wejściu w życie Kodeksu karnego z 1997 r. Przykładowo procent skazań na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania liczony w stosunku do wszystkich skazań wyniósł w: 2000 r. – 64,4%, w 2005 r. – 57,8%, 2010 r. – 58%, a w 2014 r. – 55,4%¹⁷.

W myśl wspomnianego na wstępie uzasadnienia rządowego projektu ustawy z 20 lutego 2015 r. jednym z powodów zmiany przepisów normujących karę, jest zamierzenie przejścia przez grzywnę oraz karę ograniczenia wolności rzeczywistego priorytetu w stosunku do kary pozbawienia wolności, w tym zwłaszcza kary pozbawienia wolności orzekanej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zdecydowano się więc na znaczące ustawowe zawężenie możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, gdyż tylko co do kar orzekanych za przestępstwo do roku pozbawienia wolności

¹⁵ *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, s. 67–67.

¹⁶ Tamże, s. 68.

¹⁷ Tamże, s. 131.

i jedynie wówczas, jeżeli sprawca w czasie popełnienia czynu nie był skazany na karę pozbawienia wolności. Przez skazanie na karę pozbawienia wolności należy przy tym rozumieć skazanie zarówno na karę bezwzględnego pozbawienia wolności, jak i na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zrezygnowano z instytucji warunkowego zawieszenia wykonania grzywny oraz ograniczenia wolności. Wskazać przy tym należy, że dobrowolne poddanie się karze nie będzie promowane orzeczeniem kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w sytuacji, gdy nie są spełnione przesłanki z art. 69 k.k. Przepis art. 60 a k.k. nie może być samodzielną podstawą prawną do warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, czyli innymi słowy, zawsze podstawą takiej decyzji będzie art. 69 k.k., chociaż treść art. 75a § 7 in fine k.k. zdaje się sugerować co innego, lecz należy ją uznać za tzw. normę pustą. To rozwiązanie może jednak, jako efekt uboczny, spowodować zmniejszenie liczby wyroków zapadających w tzw. trybach konsensualnych, gdyż dotychczas negocjacje stron odnośnie rodzaju i wysokości kary orzeczonej w takim trybie z reguły kończyły się uzgodnieniem kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Jeśli miałbym postawić prognozę, czy wprowadzone zmiany znacząco zmniejszą liczbę skazań na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, to nie jestem optymistą. Oczekiwana przez ustawodawcę reakcja może nie nastąpić. Zamiast bowiem dużego wzrostu skazań na kary samoistnej grzywny lub kłopotliwej w wykonaniu kary ograniczenia wolności może nastąpić:

1. skokowy wzrost liczby krótkoterminowych kar bezwzględnych pozbawienia wolności orzeczonych przede wszystkim wobec osób które w przeszłości były skazane na karę pozbawienia wolności,
2. po odjęciu przypadków z pkt. 1 utrzymanie praktyki w orzecznictwie szerokiego korzystania przez sądy z instytucji warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności,
3. wzrostu liczby zastępczych kar pozbawienia wolności z uwagi na niewykonanie kary grzywny, przykładowo w dużo bardziej zamożnych Niemczech odsetek zastępczych kar pozbawienia wolności wynosi ok. 6% populacji dorosłych skazanych¹⁸.

¹⁸ F. Dunkel, J. Grzywna-Holten, N. Mohr, *Kara grzywny i surogaty w niemieckim systemie sankcji – doświadczenia praktyki i rozważania nad jej reformą*, [w:] M. Małolepszy (red.), *Reforma systemu sankcji w Niemczech, Austrii i w Polsce*, Warszawa 2015, s. 113.

Bibliografia

- Grzegorzczuk T., Tylman J. (red.), *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011.
- Kosonoga J., *Właściwość ruchoma sądu w sprawach karnych*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 7–8.
- Postanowienie Sadu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 maja 2009 r., II AKo 58/09, KZS 2009, z. 6, poz. 69.
- Postanowienie Sadu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30 marca 2004 r., II AKo 27/04, KZS 2004, z. 4, poz. 42.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lutego 2008 r., II AKo 32/08, LEX nr 410387.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 stycznia 2008 r., II AKo 18/08, KZS 2008, z. 7–8, poz. 88.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 marca 2006 r., II AKo 44/06, LEX nr 191769 .
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 27 grudnia 2007 r., II AKo 295/07, KZS 2008, z. 1, poz. 64.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 grudnia 2003 r., II AKo 190/03, KZS 2003, z. 12, poz. 18.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 3 marca 2004 r., II AKa 20/04, KZS 2004, z. 3, poz. 23.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 listopada 2007 r., II AKo 275/07, KZS 2008, z. 1, poz. 62 .
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 grudnia 2003 r., II AKo 190/03, KZS 2003, z. 12, poz. 18.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 grudnia 2007 r., II AKo 236/07, LEX nr 410405.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 grudnia 2007 r., II AKo 267/07, KZS 2008, z. 2, poz. 40.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 kwietnia 2007 r., II AKo 109/07, KZS 2007, z. 4, poz. 30.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 października 2003 r., II AKo 179/03, KZS 2004, z. 2, poz. 48.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 czerwca 2008 r., II AKo 87/08, KZS 2008, z. 10, poz. 40.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30 marca 2004 r., II AKo 27/04, KZS 2004, z. 4, poz. 42.

Skorupka J. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2015.
Świecki D., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 2015.
Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych
innych ustaw z dnia 27 września 2013 r., Dz.U. 2013, poz. 1247.